

KARD ÉS LANT

A TÖRTÉNELMI VITÉZI REND PEST TÖRZSSZÉKÉNEK
KULTURÁLIS ÉS IRODALMI HÍRLEVELE 2022. OKTÓBER

Október 1.

A zene világnapja

Kontuly Béla: A zene allegóriája.

„A zene a legnagyobb kerítő, a legveszedelmesebb csábító. Az értelem szűkölni kezd, mikor zenét hall. A zene értelemellenes. Nem megérteni akar, mint az értelem, hanem szétáradni, feldúlni, lefegyverezni, elcsábítani, megérinti bennünk a titkosat és fájdalmasat, feltárja azt, amit oly gondosan rejtettünk magunk elől, minden eszközzel fegyelmeztünk - olyan, mint a tavaszi vadvíz, feldúlja az értelem által aggályosan parcellázott, megművelt és megmunkált, szabályozott és fegyelmeztetett területeket. Ahová a zene kiárad, ott az értelem törvényei nem érvényesek többé. A gyönyörűségben, melyet a zene ad, a halál-vágy kéjes megsemmisülésének beteg érzései hullámoznak. A zene támadás.”

(Márai: Füves könyv)

Október 6.

Aradi vértanúk gyásznapja

Pósa Lajos: Mit olvasol édes fiam?

Mit olvasol édes fiam?

Mit olvasol édes fiam?

Egy gyönyörű tündérmesét.

Tedd le, tedd le! Olvasgass ma

Magyarország történetét.

Olvasgass ma Damjanichról,

Kiss Ernőről, Nagy Sándorról,

Olvass, fiam, az aradi

Tizenhárom tábornokról,

Magyarország története

Hulló könnyel van beírova.

A szabadság Istennője

Minden lapját tele írta.

De egy sincsen olyan gyászos

Mint az, amely ő róluk szól...

Olvass, fiam, az aradi

Tizenhárom tábornokról.

Négyet köztük agyonlőttek.

Kilencet felakasztottak...

Bátran mentek a halálba,

Egy szóval sem rimázkodtak.

Zokogó szél sír a rónán,

Bús panasz kél a halmokról...

Olvass, fiam, az aradi

Tizenhárom tábornokról,

Tudod-e, hogy miért haltak meg

Azok a nagy, hős leventék?

Jól jegyezd meg, jól tanuld meg:

Mert a hazát hőn szerették.

Szeresd te is!... S a hősökért

Ima szálljon ajakadról...

Tedd le azt a tündérmesét!

Olvass, fiam, az aradi

Tizenhárom tábornokról.

Október 8.

Megszületett Tormay Cécile író, közszereplő

„Gyűlölség és harag ne legyen közöttetek, mert kevesen vagyunk mi magyarok, és ha mi nem szeretjük egymást, akkor minket e világon bizony senki sem szeret.”

„Csak az emberek dűlnek ki, hitük megmarad másokban, és ez a fő.”

„Mi nem az idegen fajjal szemben követeljük a numerus clausust, hanem a saját fajunkkal szemben követeljük a numerus apertust, mert tébolyodott és öngyilkos nemzet az, amely az értelmiséget nem elsősorban a saját fajtájából akarja rekrutálni.”

„Egy népnek, amelytől elvették határait, hogy ne védhesse magát, amelytől elvették fegyvereit, hogy ne támadhasson - nem marad egyebe, mint az irodalma...”

„Nem mindig azok a napok a legnehezebbek, amelyeken történik valami velünk. A rettentő nemtörődés lassú, béna órái is megviselik a lelket.”

„Egy triangulus a mi várunk, melynek három kiugró bástyája: a hazánk, a hitünk, a családunk.”

„Kard és könyv legyen az elkövetkező időkben a magyar nemzetnek segítőtársa, a Rákóczi kardja és a Széchenyi könyve!”

Nádudvari Tormay Cécile (Budapest, 1875. október 8. - Mátraháza, 1937. április 2.) író, műfordító, közéleti szereplő. A századforduló legnagyobb magyar írónője. Lelkében izzón magyar, műveltségében teljesen nyugati.

1876. október 8-án született Budapesten és egy ősi falusi udvarházban nevelkedett. Mindkét szülői ágon német bevándorló családból származik.

Tormay Cécile ősei mind apai, mind anyai ágon német származású polgárok voltak. Apai nagyapja, Krenzmiller Károly 1845-ben magyarosította nevét Tormayra. Az 1848-49-es szabadságharcban honvédőrnagyként vett részt. Tormay Károly Tolna megye főorvosa, a szekszárdi kórház igazgatója. Felesége, Huber Antónia Hannoverből települt át Magyarországra. Tíz gyermekük született. Béla, Cécile apja mezőgazdasági szaktekintély volt. A mai Állatorvosi Egyetem tanára, majd igazgatója, 1901-től államtitkár; az MTA tagja, a Lipótrend és a Vaskorona rend lovagja. Több mezőgazdasági tárgyú könyve jelent meg. Édesanyja munkácsi és barkaszói Barkassy Hermin. Anyai dédapja, Spiegel József az 1820-as évekre Pest egyik leggazdagabb és legbefolyásosabb vállalkozója lett, Széchenyivel és Pollack Mihállyal dolgozott együtt. 1831-ben kapott nemesi címet és felvette a Tüköry nevet. A Tüköry család ezekben az években kezd elmagyarosodni. Tüköry József lánya, Cécile nagyanyja, Hermina egy magyar nemeshez, Barkassy Imréhez ment feleségül.

A nádudvari családi birtokot Tormay Károly - a nagyapa - vásárolta az 1848-as Szabadságharc utáni időben, majd Tormay Béla örökölte. Cecile gyermekkorától kezdve az év jelentős időszakát Nádudvaron töltötte. Négyéves korában már olvasott, tizennégy évesen tette le az érettségi vizsgát. Iskoláit magántanulóként végezte. Német, olasz, francia, angol, latin nyelven tanul; tanítónői képesítést szerez. Tudatosan írónak készül. Eredetiben tanulmányozta a francia, olasz, német és angol irodalom színe-javát, mesterének azonban Arany Jánost tartotta.

Sokat utazott, bejárta és megszerette egész Nagy-Magyarországot. Az ifjú író roppant nyitott és eszes volt, már tizenévesen ontotta meglehetősen novelláit. Novelláskötetei jelentek meg, melyek bevételeiből Firenzébe utazott, ahová a szíve és sikerei annyiszor visszahúzták. 1900 és 1914 közt a leghíresebb firenzei és párizsi irodalmi szalonok kedvencévé vált görög meséivel.

Első könyvei az *Apródszerelm*, (1899) című novelláskötet és az *Apró bűnök* (1905) elbeszéléskötet. Első sikeres regénye az 1911-ben megjelent *Emberek a kövek közt*. A regény egy horvát pásztorlány és egy magyar vasutas fiú tragikus szerelmén keresztül a kisemberek életét beszéli el.

Pályája 1918-ig töretlen emelkedett a korabeli magyar irodalomban, és rendkívüli volt nemzetközi elismertsége is. Novellái, regényei rendszeresen jelentek meg francia, olasz és német folyóiratokban, regényeit sorozatban adták ki a jelentős német, francia és olasz kiadók. Tormay rövidesen a kortárs világirodalom elismert tagja lett. Műveit ekkor már angol, német, holland, olasz, finn, észt, dán, francia és norvég nyelven is olvashatta a közönség. Figyelmét a történelem és a politikai események néhány évre más irányba terelték, de ennek a korszaknak is volt kiemelkedő irodalmi termése, a *Bujdosó* könyv.

Október 10.

Prohászka Ottokár

Prohászka Ottokár püspök, egyetemi tanár

Jelmondata: „*Dum spiro, spero. - Amíg élek, remélek.*”

Kő az úton

*Gondolod, kerül életed útjába
Egyetlen gátló kő is hiába?
Lehet otromba, lehet kicsike,
Hidd el, ahol van, ott kell lennie.*

*De nem azért, hogy visszatartson téged,
S lohassza kedved, merészséged.
Jóságos kéz utadba azért tette,
Hogy te megállj mellette.*

*Nézd meg a követ, aztán kezdj el
Beszélgetni róla Isteneddel.
Őt kérdezd meg, milyen üzenetet
Küld azzal az akadállyal neked.*

*S ha lelked Istennel találkozott,
Utadban minden kő áldást hozott.*

Október 12.

Elhunyt Klebelsberg Kunó

Gróf Klebelsberg Kunó (Magyarpécska, Arad megye, 1875. november 13. - Budapest, 1932. október 12.) magyar jogász, országgyűlési képviselő, művelődéspolitikus, vallás- és közoktatásügyi miniszter. Széchenyi óta a legnagyobb álmú és hatású konzervatív reformpolitikus, „szünet nélkül cipelte a téglákat a magyar kultúra házához.” Történelmünk talán legválságosabb időszakában, kilátástalan gazdasági helyzetben mutatott kiutat a lelkileg is összetört nemzetnek: a kulturális építkezés, az oktatás, tudomány és egészségügy felvirágoztatásának útját. Megszervezte a korszerű oktatási rendszert, felkarolta a természet- és műszaki tudományokat, s olyan erőteljes támogatást biztosított, hogy nemcsak utolértük, de némely területen meg is haladtuk az európai szintet.

Klebelsberg Kunó az Arad vármegyei Magyarpécskán született 1875-ben. A Klebelsberg grófi család ősei közül többen nevezetes szerepet játszottak a magyar történelem során, különösen a török háborúk idején. Klebelsberg János a párkányi és az érsekújvári csatákban tanúsított vitézségéért a XVII. században bárói címet kapott, Klebelsberg Ferencet pedig 1686-ban Buda visszafoglalásakor tanúsított hősiességéért grófi méltóságra emelték.

Édesapja osztrák katonatiszt, édesanyja dunántúli középnyemesek leszármazottja. Kisgyermekkorában elveszítette édesapját. A család Székesfehérvárra költözött. A ciszterci gimnáziumban tanult, s ez az időszak egész életére hatást gyakorolt, katolikus hite és erkölcsi elkötelezettsége mindvégig elkísérte. Az iskola lépcsőjén álló szobor melletti táblán olvasható az életét meghatározó gondolat: *„Sokat gondolkodtam azon, mi a titka a cisztercita nevelés nagy sikereinek. Én ezt az erkölcsi erők fennmaradásának törvényében látom... Jó öreg tanáraink a fehérvári gimnáziumban megtanítottak bennünket erősen akarni, nyomatékosan cselekedni, a hazát szeretni, az Istent félni, és ezek az erkölcsi erők fennmaradtak és élnek bennünk tovább”.*

Október 16.

Elhunyt Nyíró József

„Nem igaz, hogy a háborúnak lelke van... Nem igaz, hogy jobbak leszünk általa... Nem igaz, hogy a ma született, ártatlan csecsemőnek is szenvednie kell... Én nem tudom visszaadni a halott apákat, sem a halott férjeket, drága gyermekeket. Nem tudom, nem tudom! (...) De tudom, hogy nem azok fognak győzni, akik egymást öldösik. De tudom, hogy kifosztott, meleg fészek romjaiból új otthon épül. De tudom, hogy a csók erősebb, mint a fegyverek, s egy ölelő karban több élet van, mint amit eddig az összes találmányok és bölcsességek nyújtottak.”

„Mehetünk nyugodtan, mert az én utamnak vége úgysem lesz. Sok kocsi elporlik alattam, de én addig meg nem állhatok, míg az én testem is valamivel magasabbra nem emeli ezt a földet.”

„Nemessé a király tehet valakit, de székellyé csak az Isten!”

„Ha sok a szó, baj, ha kevés, kár.”

„Ha testemet nem is, de legalább lelkemet vidd haza a házsongárdi vagy az udvarhelyi temetőbe, vagy terítsd le az áldott földön, hogy attól is nőjön a fű, szebbüljön a világ.”

„A lejáró élet görnyedtségével hordozzuk koldustarisznyáinkat... mi a világvihartól szétszórt magyarok... a föld legtragikusabb nemzetének árva gyermekei... hiszen letépett rólunk a sors és az élet úgyszólván minden földi dolgot... a rongyot nem szégyelljük, de nem emlegetjük... minden magyar idekint, külön végzetet hordoz, és saját tragédiájával birkózik... megnyugtató, hogy a lágerek magyar gyermekeinek árnyszerű, sovány, kicsi arcocskáin mosoly van és álmaikban pótolják, mit az élet megtagadott tőlük... Szemükben fény gyúl, mialatt Édesanyjuk a magyar szót csókolja rájuk...”

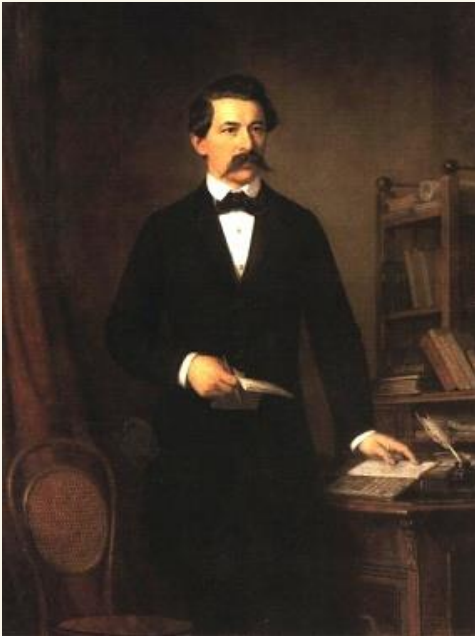
Nyirő József (Székelyzsombor, 1889. július 18. - Madrid, 1953. október 16.), „a székely apostol”, erdélyi magyar író, katolikus pap, újságíró.

Nyirő József 1889. július 18-án született a történelmi Magyarországon, az Udvarhely vármegyei Székelyzsomboron, régi székely családban. Édesapja, Nyirő Mihály a helyi elemi iskola igazgatója volt. A család az iskola szolgálati lakásában élt. Az ifjú itt végezte el az elemi iskolai tanulmányait. Beteg édesapja 1899-ben nyugdíjba vonult, így kénytelen volt feladni a kántortanítói szolgálati lakást, és családjával beköltözött Székelyudvarhelyre.

Október 22.

Elhunyt Arany János

Barabás Miklós: Arany János portréja

Arany János (Nagyszalonta, 1817. március 2. - Budapest, 1882. október 22.) magyar költő, tanár, újságíró, a Kisfaludy Társaság igazgatója, a Magyar Tudományos Akadémia tagja és főtitkára. A magyar irodalom egyik legismertebb és egyben legjelentősebb alakja. A legnagyobb magyar balladaköltő. „Minden szál hozzá vezetett, és minden szál tőle vezet, a magyar szellemi életnek ő a sugárzási központja.” - írta róla Szerb Antal.

„Nekem áldott az a bölcső, mely magyarrá ringatott.”

„Nemes önbizalom, de nem önhittség
Rugói lelkedet nagy célokra feszítsék
Legnagyobb cél pedig, itt, e földi létben,
Ember lenni mindig, minden körülményben.”

„Az ember tiszte, hogy legyen
Békében, harcban: ember.
Méltó képmása Istennek,
S polgára a hazának,
Válassza ott, válassza itt
A jobbik részt magának"

„Rossz időket érünk,
Rossz csillagok járnak.
Isten ója nagy csapástól
Mi magyar hazánkat!"

„Élni fog a nemzet,
Amely összetart:
Kit önvétke meg nem hódít,
Nem hódítja kard."

„Oh, remélj, remélj egy jobb hazát!
S benne az erény diadalát:
Mert különben sorsod és e föld
Isten ellen zúgolódni költ."

„Ha minket elfú az idők zivatarja:
Nem lesz az istennek soha több magyarja."

„Álmokban és szeretetben semmi sem lehetetlen!"

„Utaink most százfelé válnak,
De szívünk egy célért dobog.
Nekivágunk a küzdelmes mának,
S építünk egy szebb holnapot."

„Nem hal meg az, ki milliókra költi
Dús élte kincsét, ámbár napja múlt;
Hanem lerázván, ami benne földi,
Egy éltető eszmévé finomul,
Mely fennmarad s nőttön nő tiszta fénye,
Amint időben, térben távozik;
Melyhez tekint fel az utód erénye:
Óhajt, remél, hisz és imádkozik."

„Azok a magyarok, kik e hazát
Véren vették, vérrel ótalmazák,
Azok a magyarok, ha riadót fúttak,
A halál képétől nem messzire búttak."

„Előtted a küzdés, előtted a pálya,
Az erőtlen csügged, az erős megállja.
És tudod: az erő micsoda? - Akarat,
Mely előbb vagy utóbb, de borostyánt arat.”

„Mennyi szájhős! mennyi lárma!
S egyre súlyedt a naszád;
Nem elég csak emlegetni:
Tudni is kell jól szeretni,
Tudni bölcsen, a hazát.”

Október 25.

Az első magyar hivatalos színelőadás napja

Az első magyar nyelvű színelőadás emléktáblája

„Színészet által terjed a nyelv.

Nyelvében él a nemzet!

Legyen nálunk is országosan ápolt színház,
s nem fogják Erdélyt kerülni színész gyermekei.”

(Köváry László erdélyi író)

1790. október 25-én Budán, a zsúfolásig telt Várszínházban hangzott el az első magyar hivatalos színelőadás, amelyet [Kelemen László](#) Magyar Játzó Társasága tartott. Ezt a napot tekintik a magyar nyelvű színháztudomány kezdetének. Az egykori karmelita kolostorban - miután II. József parancsára feloszlatták a csak szemlélődő

szerzetesrendeket -, a [Kempelen Farkas](#) tervei alapján átalakított Várszínházban Simai Kristóf kegyesrendi szerzetes fordításában Brühl „Igazházi” című darabját adták elő.

A polgárosodás és városfejlődés következtében már a XVI-XVII. századi Európa számos országában - elsősorban Angliában és Franciaországban - komoly színházi élet bontakozott ki. A XIX. század elejére a színház a városi polgárság kultúrájának szerves részévé vált.

Magyarországon a felvilágosodás korát megelőzően nem volt hivatásos színjátszás, mindenekelőtt az a városi közönség hiányzott, amelynek igénye lett volna a színházi kultúra, a színházba járás. A körülmények is akadályozták a színjátszás és a drámairodalom látványos fejlődését. A magyar színészeknek nem volt otthonuk, állandó színházuk. A városok, különösen a főváros lakosságának többsége német anyanyelvű volt, örökös gondot okozott a pénz hiánya, a különböző testületek támogatásának ideiglenes jellege, a cenzúra pedig újabb nehézségeket támasztott a darabok színrevitelével kapcsolatban. A pesti Rondellán kívül Budán két színházban is játszhattak a német színészek. Sőt 1812-ben új, hatalmas színház épült Pesten a német színjátszás segítése céljából.

Október 31.

A reformáció emléknapja

„Amikor a mi Urunk és Mesterünk, Jézus Krisztus azt mondta: Térjete meg stb. (Mt 4,17), azt akarja, hogy híveinek egész élete a földön állandó megtérés legyen. (A 95 tétel 1. tétele)

„Minden igaz keresztyén, életében vagy halálában, Isten ajándékából, bűnbocsátó levelek nélkül is részesül Krisztus és az egyház minden lelki javából. (A 95 tétel 37. tétele)

„Nem vagyok olyan elvakult, hogy gondolataimat mindenki fölé helyezzem. De nem is vagyok olyan elnéző, hogy Isten ígését emberi kitalálások mögé tegyem. (Luther Márton)

A reformáció a 16. században, Nyugat-Európában a katolikus egyház hibáinak bírálatával és hibáira való reakcióként indult mozgalom. A 15-16. századokban végbemenő gazdasági, társadalmi és politikai változások, a reneszánsz és a humanizmus eszméinek elterjedése következtében megváltozott a vallással kapcsolatos magatartás. Egyre fokozódott a katolikus egyház bírálata.

Luther Márton (Martin Luther) a szász választófejedelemség bibliamagyarázó professzora, német Ágoston-rendi szerzetes 1517. október 31-én függesztette ki a wittenbergi vártemplom kapujára 95 pontba foglalt téziseit.

Luther wittenbergi szobra

Luther a katolikus egyház megreformálása érdekében tett közzé vitairatát. Luther téziseiben elutasította a bűcsúcédulák árusítását, elítélte a bűcsű gyakorlatát, illetve a bűcsűvel való visszaéléseket, bírálta a bűnök pénzzel való megváltását. Luthert a pápa kiátkozta és kiközösítette.

A tételeket 1517 végén Lipcsében, Nürnbergben és Bázelen is kinyomtatták, Róma teljes mértékben elutasította ezeket a gondolatokat. Luthert eretnekséggel gyanúsították, 1518 elején a Domonkos-rend hivatalosan is vádat emelt ellene, majd Rómába hívták. X. Leó pápa - féltve Bölcs Frigyes szász választófejedelemmel, Luther védnökével való jó kapcsolatát - engedélyezte, hogy csak az augsburgi birodalmi gyűlésen hallgassák ki a pápai legátus (követ) előtt. A meghallgatás eredménytelenül zárult, Luther nem vonta vissza kijelentéseit. 1521-ben a pápa kiátkozta, birodalmi átokkal sújtották, bárki szabadon üldözhetette, meg is ölhette.

Ezt követően Luther III. (Bölcs) Frigyes szász választófejedelem védelme alatt talált menedéket Wartburg várában, ahol 1522-ben lefordította németre az Újszövetséget. 1546. február 18-án halt meg. Nézetei hosszas harcok árán utat törtek és az általa

vezetett új irányzat lett az evangélikus, míg a nála is radikálisabb, Kálvin János (Jean Calvin), genfi reformátor vezette irányzat a református vallás alapja.

Kálvin János 1535-ben Svájc francia részén, Bázelen írta világhírű művét A keresztény vallás rendszere címmel. Műve az egész francia reformáció fejévé tette. Életében a latin szöveg 14, a francia szöveg 10 kiadást ért meg. 1541-től a genfi városi tanács felkérésére a város egyházi életének vezetője lett. Az általa készített egyházi rendszabályzat Genf „egyházi alkotmánya” lett.

De a lutheri reformáció nem csak a protestáns felekezetek létrejöttét, de a római katolikus egyház megújulását is maga után vonta. Mára több évszázadnyi harcok szembenállás után a katolikus egyház és a protestáns felekezetek az ökumené szellemében testvérként tekintenek egymásra.

A következő, egyházi összefoglalót vitéz Vankó József rendtársunk állította össze.

Jankovics Marcell: Jelkép-kalendárium (részlet)

Október

Hónapunk neve a latin October, „Nyolcadik” hónapnévből ered, mivelhogy a régi római naptárban az évkezdő márciustól számítva ez volt az év nyolcadik hónapja. Egyedül Domitianus császár tett kísérletet a név megváltoztatására, amennyiben önmagáról nevezte el. Rossz császár volt, a „domiciánus” hónapnév nem kellett senkinek. Róma októberi ünnepei a márciusi jeles napok tükörképei. A földműves, a halász, a hajós és a katona a márciustól októberig tartó nyárias időszakban volt aktív. Márciusban tolt a vízre a hajóját, vette elő a szerszámait, fényesítette ki a fegyvereit, és októberben vontatta partra, rakta el őket, illetve olajozta meg az utóbbiakat, hogy a téli nedvességtől be ne rozsdásodjanak.

Október 01.

Lisieux-i Kis Szent Teréz – A Gyermek Jézusról nevezett Szent Teréz szűz és egyháztanító

Teréz 1873. január 2-án született a normandiai Alençonban. A keresztségben a Mária Franciska Teréz nevet kapta. Szülei, Louis Martin és Marie-Azélie Guérin mélyen vallásosak voltak, mind az öt, a felnőtt kort megélt lányuk szerzetes lett. Az Egyház történetében ők voltak a második házaspár, akiket boldoggá avattak. Ferenc pápa 2015. október 18-án szentté avatta őket. Az édesanya halála után (Teréz ötéves volt ekkor) a család Lisieux-be költözött. Nővérei beléptek a helyi Kármelbe (Kármel: a kármeliták házainak elnevezése arra emlékeztetve, hogy a 12. századtól a szentföldi Kármel hegység a remeték lakhelye lett, akik

később rendbe tömörültek – a szerk.), és Teréz is minden igyekezetével a hivatásáért küzdött. Már kilencéves korában kérte felvételét a nővérekhez. 1886 karácsonyán élte át a megtérést, ekkor értette meg, hogy Isten a felebaráti szeretetre hívja. 1887 nyarán egy halálra ítélt gyilkos megtéréseért imádkozott, s amikor imádsága meghallgatásra talált, az elítélt kivégzése előtt megcsókolta a feszületet, Terézben megnövekedett a vágy, hogy a bűnösök megtéréseért éljen, „napról napra lelkeket mentsen”. Szinte megszállottan a lelkek utáni vágytól, mindent megtett azért, hogy haladéktalanul beléphessen a kármelita apácák kolostorába. A Kármel előjárói azonban a nagykorúság előtt nem akarták felvenni. Teréz édesapjával Rómába utazott, ahol egy pápai fogadáson, kijátszva az örök éberségét, XIII. Leó elé térdelt. A kérésre azonban a pápa is csak kitérő választ adott. Teréz válaszul felajánlotta magát: legyen a kis Jézus játékszere, labdája, amivel bármit tehet, csak öröme teljék benne. 1887 decemberében aztán megérkezett a pápai engedély, és 1888 tavaszán Teréz beléphetett a kolostorba. 1890. szeptember 8-án tett fogadalmat. Ágnes anyja (Pauline, Teréz nővére) kívánságára 1895-ben kezdte el írni lelki életrajzát. Sok testi és lelki szenvedés kínozza: a tüdőbajból származó fizikai fájdalmai mellett édesapja betegsége és halála, előjárói szigorúsága. A bántásokat szótlanul, panasz nélkül tűrte, azonban magányosság gyötörte és kételyei voltak. 1896 nagypéntekének éjszakáján súlyos lelki sötétség töltötte el, mely haláláig kísérte. A hit legkeservesebb próbáját kellett kiállnia, de készségesen ült le a bűnösök asztalához, s szenvedését fölajánlotta a hitetlenekért. Szentnek készült, de alázatosan tudta, hogy ő nagyon kicsi a szentek mellett. Azonban a tökéletesség útján akart járni, ezt ő maga „kis út”-nak nevezte, és az embereknek is meg akarta tanítani: szórják az apró áldozatok virágait Jézus felé. Lelki életrajzát halála után Egy lélek története címmel könyv formában is megjelentették. Teréz 1897. szeptember 30-án halt meg, ragyogó arccal, a szeretet ekstázisában. Utolsó szavai ezek voltak: „Istenem, szeretlek.” Korábban a rá jellemző alázatossággal mondogatta: „Fent a mennyben jót akarok tenni a földön maradottak számára!”, „Meglátjátok, halálom után mindenki szeretni fog engem”. Igaza lett.

Október 02.

Szent őrzőangyalok

A Katolikus Egyház Katekizmusa (KEK) szerint: „Hitigazság, hogy szellemi, test nélküli lények, akiket a Szentírás általában angyaloknak nevez, léteznek. Ezt a Szentírás éppoly világosan bizonyítja, mint az egybehangzó Szenthagyomány.” (328). „Szent Ágoston mondja: »Az angyal (...) hivatal, nem természetet jelöl. Ha a természete után érdeklődöl, akkor szellem; ha a hivatala után, akkor angyal: mivelta szerint szellem, tevékenysége szerint angyal.« Az angyalok egész létük szerint Isten szolgái és hírnökei. Mivel »állandóan látják az én Atyám arcát, aki a mennyben van« (Mt 18,10), ők azok »akik teljesítik szavát, mihelyt meghallják beszédének hangját« (Zsolt 103,20). Mint tisztán szellemi teremtményeknek, értelmük és akaratuk van; személyes és halhatatlan teremtmények. Tökéletességük fölülmúlja minden látható teremtményét. Ennek bizonyossága dicsőségük ragyogása.” (KEK 329–330) Az őrzőangyalok ünneplése a 16. században alakult ki Spanyolországban, innen terjedt el Európában. A 17. században vált általánossá, a római kalendáriumban 1615-ben vezették be.

V. Pál szeptember első vasárnapjára, X. Kelemen a Szent Mihály ünnepe utáni első szabadnapra helyezte az elméknapot, amely végül X. Piusz intézkedésére a 20. század elején került október 2-ára, mai helyére.

Október 04.

Assisi Szent Ferenc

Ferenc az 1180-as évek elején született Assisiben. Posztókereskedő édesapja az észak-itáliai város leggazdagabb embere volt, Franciaország iránti szeretetéből becézte kisfiát, akit Jánosnak kereszteltek, Francescónak, vagyis kis franciának. A húszéves Ferenc egy hadjárat során megsebesült, s foglyul ejtették. Szabadulása után visszatért szülővárosába, és fokozatosan felhagyott a nagyvilági élettel. Megtérése meghatározó mozzanata volt találkozása egy leprással, valamint a San Damiano-templomban átélt misztikus élménye, amikor Krisztus háromszor így szólt hozzá a keresztről: „Ferenc, menj, és javítsd meg omladozó házamat!” 1208-ig remeteként élt, majd egyre többen csatlakoztak hozzá. Ő azonban nem mert a saját elgondolása szerint életszabályt adni társainak, ezért valamennyien a Szent Miklós-templomba mentek, ahol az oltáron ki volt téve az evangéliumskönyv. Ferenc találomra felütötte a könyvet, és erre a helyre talált: „Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el, amid van, és oszd szét a szegények között!” (Mt 19,12). Ekkor felkiáltott: „Testvérek! Ez a mi életünk! Ez a mi regulánk! Menjetek hát, és tegyétek meg, amit hallottatok!” Mindez 1209. április 15-én történt. Ez a nap a ferences rend születésnapja. Néhány év alatt a testvérek száma elérte az ötezret. Ferenc Rómába ment, és III. Ince pápa jóváhagyását kérte életformájukra. A pápa érezte, hogy Ferencet Isten világosította meg és indította el útján. A legenda szerint III. Ince pápa álmot látott: látta, hogy a lateráni bazilika összedőlni készül, de egy jelentéktelen kis szerzetes a templom mellé áll, s miközben ő maga egyre nagyobb lesz, a vállával megtámasztja az épületet. Néhány nappal később megjelent Ferenc társaival a pápa előtt. Ekkor hangzott el a felismerés: „Valóban ez az a szerzetes, aki Isten egyházát megtámasztotta, és megmentette a pusztulástól!” Ferenc és szerzetestestvérei az Angyalos Boldogasszony-kápolnában, vagyis a Porciunkulában telepedtek le. A kápolna körül gallyakból építették a kunyhóikat a testvérek. Ferenc a szegénységet úgy tekintette, mint „Krisztus menyasszonyát”. A rend tagjainak száma tovább növekedett. Mikor Assisi egyik nemesi családjának fiatal leánya, Klára is Ferenc követői közé állt, megszületett a ferences közösség női ága, a klarisszák rendje.

Ferenc tekintélyét mindenki elismerte, ezért békét tudott közvetíteni a sokféle háborútól gyötört világban. 1210-ben Assisiben az addig viszálykodó ellenfelek, Guido püspök és a város vezetői az ő hatására „örök békeszerződést” kötöttek egymással, Arezzóban pedig megakadályozta a polgárháborút. A keresztes hadjáratoknak is véget akart vetni, és az iszlámot nem karddal, hanem prédikációval akarta megtéríteni. Két sikertelen út után 1219-ben sikerült eljutnia a szaracénok közé. A szultán megcsodálta ezt a rendkívüli embert, meghallgatta a prédikációját, de a megtérésre nem volt hajlandó. 1220-ban Ferenc a Szentföldre is ellátogatott. Ferenc megtérése pillanatától haláláig odaadó tisztelettel követte és hirdette a megfeszített Krisztust. 1224-ben, a Szent Kereszt felmagasztalásának ünnepén

az Alverna-hegyen imádkozott, amikor Krisztus csodálatos módon megújította szenvedésének jegyeit, a szent sebeket szolgájának testében. Ferencben mély tisztelet és csodálat élt Isten teremtett világa iránt. Költeménye, a Naphimnusz nem pusztán gyönyörködés a természet szépségeiben, hanem Ferenc belső lelki éréseinek gyümölcse. II. János Pál pápa 1979-ben az ökológiával foglalkozók védőszentjévé nyilvánította Szent Ferencet.

Október 07.

Rózsafüzér Királynője

Október a rózsafüzér hónapja Egyházunkban, október 7. Rózsafüzér Királynője (Regina Rosarii), az „Olvasós Boldogasszony” emléknapja: hálaünnep Mária közbenjárásáért, Isten segítségéért. A rózsafüzér a 15. században nyerte el mai formáját, imádkozását a domonkosok népszerűsítették. A törökök feletti Lepantónál aratott győzelem (1571. október 7.) után Szent V. Piusz pápa, aki domonkos szerzetes volt, az ég iránti hálából az évfordulóra elrendelte a Győzelmes Miasszonyunk ünnepét (Festum B. M. V. de victoria), és a loretoi litániába bevezette a „keresztények segítése” megszólítást. A diadalt az egész keresztény világ a rózsafüzér imádkozásának és a Szűzanya segítségének tulajdonította. Maga a pápa is a rózsafüzért imádkozta az ütközet ideje alatt, s közben látomása volt a győzelemről. Az ünneplést XIII. Gergely pápa terjesztette ki, kezdetben csak azon templomok számára, mégpedig október első vasárnapján, amelyek rendelkeztek rózsafüzér-oltárral. Majd 1716-ban, a szintén a törökök felett aratott péterváradai győzelem után XI. Kelemen kiterjesztette az egész egyházra, Szent X. Piusz pedig 1913-ban visszahelyezte október 7-ére. A Rózsafüzér Királynője nevet Szent XXIII. János pápa adta az emléknapnak 1960-ban. A hagyomány szerint a rózsafüzér neve onnan ered, hogy az első rózsafüzéreket Szent Domonkos összeprésett rózsaszirmokból készíttette: „koszorút font” a Szűzanya számára.

Október 08.

Szűz Mária, Magyarok Nagyasszonya

Szent István halála előtt Mária oltalmába ajánlotta koronáját és országát. Felajánlása óta a Magyarok Nagyasszonyaként is tiszteljük a Szűzanyát. A külön ünnepet XIII. Leó pápa engedélyezte népünk számára. Az országfelajánlás 1038-ban történt, Nagyboldogasszony ünnepén. A Szűzanya és a magyar nép közötti kapcsolatot az István király halálát követő belső villongások sem tudták elhomályosítani. Magyarok Nagyasszonya tisztelete Szent László király uralkodása idején új virágzásba borult. Később a tatárokkal és a törökökkel szemben is Jézus és Mária nevét kiáltva harcoltak a magyarok. I. Lipót a török alóli fölszabadulás emlékére, hálája jeléül megismételte az ország fölajánlását Máriának a 17. század végén. Vaszary Kolos bíboros, prímás kérésére a Szentszék is elismerte a Mária-tisztelet nemzeti jellegét: XIII. Leó mintegy kilenc évszázados töretlen hagyományt szentesített, amikor 1896-ban külön ünnepet engedélyezett október második vasárnapjára. Ezt Szent X. Piusz helyezte október 8-ra. 1980. október 8-án Szent II. János Pál pápa kápolnát szentelt a Magyarok Nagyasszonya tiszteletére a Szent Péter-bazilika altemplomában. A Patrona Hungariae

sajátos ikonográfiája a napba öltözött asszony ábrázolásából bontakozott ki: a Szűzanya fejére a tizenkét csillagú korona helyett a magyar Szent Korona került, a karján ülő kis Jézus kezébe az országalma, Mária másik kezébe pedig az ország jogara.

Október 15.

Jézusról nevezett Avilai Nagy Szent Teréz szűz és egyháztanító

Személyének, szellemességének és magatartásának varázsa már gyermekkorában megmutatkozott, és ezt a művészetet, hogy „embereket megvidámítson, és nevetésre indítson”, haláláig megőrizte. 1533-ban döntött a szerzetesi hivatás mellett, majd apja akarata ellenére belépett az avilai Megtestesülés kármelita kolostorba. 1537-ben tett fogadalmat. A kolostori életet komolyan vette, a kemény önsanyargatás miatt többször súlyosan megbetegedett. Eközben azonban életszentsége csöndben egyre növekedett. Teréz egyszerre volt szent és zseniális szellem. Egyik kolostor építését követte a másik. Nagy diplomáciai érzékkel tárgyalt, épületeket tervezett. Kolostorai építését maga irányította, és saját kezével varrta nővérei számára a szerzetesi habitust. A „szegény, bűnbánó” beteges, gyenge apáca haláláig tizenhét női és tizenöt férfi kolostort alapított a sarutlan kármeliták számára. Azt kívánta, hogy ez a derű uralkodjék az összes kolostorban. „Jobban félnék egy savanyú apácától, mint egy sereg gonosz lélektől!” A környezetében sem tűrt meg szomorú arcot: „Isten őrizzen a szomorú arcú szentektől!” Verte a tamburint, énekelt, verselt, és vidám kedélyével mindenkit felderített. Ha valaki emiatt szemrehányást tett neki, így válaszolt: „Erre mind szükség van, hogy elviselhessük az életet.” Öregségében is friss és fiatalosan szép maradt. Belső harmóniájának titka azokban a szavakban rejlik, melyekkel magát szokta bátorítani: „Semmitől ne félj, semmi meg ne rettentsen. Minden elmúlik. Egyedül Isten marad ugyanaz. A türelem mindent elér. Ha Isten a tiéd, semmid nem hiányzik: egyedül Isten elég!” Életének utolsó napjáig viselte a sok utazás, az alapítások, a legkülönbébb tárgyalások terhét. 1582. október 4-én éjjel halt meg Alba de Tormes kolostorában. (Spanyolországban épp ekkor vezették be a Gergely-féle naptárreformot, ennek következtében az évforduló következő évben már október 15-re esett.) Utolsó láza csak az egész életét átható tűz folytatásának és beteljesedésének látszott, amely isteni türelmetlenséggel várta azt az elragadtatást, amelyet az emberi természet már nem bír elviselni. Szeretettől izzó élete jelképeként nyughelyén, Alba de Tormesban ma is épen őrzik a szívét. Művei a lelkiségi irodalom és a spanyol széppróza klasszikus alkotásai: Önéletrajz, A tökéletesség útja, A belső várkastély.

Október 18.

Szent Lukács evangélista

Október 18. Szent Lukács ünnepe, akinek evangéliuma Isten irgalmasságát visszhangozza. Az Apostolok Cselekedeteiben olyan részletekkel találkozunk, amelyek alapján feltételezhető, hogy Szent Lukács Antiochiában nőtt fel pogány görög nemzetiségű családban. Nagyon tájékozott a városban és az antiochiai keresztények körében. Lukács nagy irodalmi műveltséggel rendelkezett. Egész életében nőtlen maradt. 40 körül tért meg, nem

az első keresztények közt, mert az első keresztények (akik Szent István diakónus vértanúsága után menekültek el) csak a zsidók közt hirdették az evangéliumot. Minden jel arra mutat, hogy a Barnabás és Pál tanítványaként ismerkedett meg az evangéliummal, majd Pál kíséretéhez csatlakozott Troaszban. Páltól ismerjük Lukács eredeti foglalkozását. A kolosszeieknek írt levél záradékában olvasható: „Köszönt benneteket Lukács, a kedves orvos” (Kol 5,15). Az evangélista Filippi városáig Pállal tartott, és valószínűleg itt maradhatott Filippiben 52 körül, hogy a fiatal egyházközséget segítse. Amikor Pál 57-ben ismét meglátogatta Filippit, Lukács megint csatlakozott hozzá, elkísérte egészen Jeruzsálemig, ahol Pált letartóztatták, és Cezareába vitték. Lehetséges, hogy Lukács ekkor is vele volt, és amikor az apostolt Rómába szállították, oda is elkísérte. Lukács Római tartózkodása alatt írta meg evangéliumát, és egy előkelő ismerősének, Teofilnak ajánlotta. A pontosság és hitelesség igénytől hajtva, a Szentlélektől vezérelve útra kelt, hogy utánajárjon mindannak, amit Krisztusról hallott. Találkozhatott még a Szűzanyával, továbbá az egykori tanítványokkal, gyógyult betegekkel, vakokkal, talán Lázárral is. Nagyon sok olyan eseményt és részletet is leír, melyek máshol nem találhatók (Angyali üdvözet, Mária Erzsébetnél, a gyermek Jézus, az irgalmas samaritánus, a gazdag ember és Lázár, a farizeus és vámos imája, a vérrel verítékezés, a tékozló fiú stb.). Ezek az értékes részek megmutatják Szent Lukács csodálatos lelki tulajdonságait. Ott volt Rómában 60 körül, Szent Pál szabadulásakor is. Ekkorra már megírta második nagy művét is, az Apostolok Cselekedeteit. Ebből ismerjük a születő egyház életét. Ezt a könyvet is Teofilnak ajánlotta, és ezt is elsősorban a pogányságból megtért keresztényeknek szánta. Lukács Pál második fogsága idején is Pál apostollal volt, és a vesztőhelyre is elkísérte őt. Élete további alakulásáról nem sokat tudunk. Sokféle hagyomány van róla. Valószínűleg Dél-Görögországba ment, Achájába, ahol püspök lett, és élete végéig ott maradt. Patarában szenvedett vértanúhalált 70 körül. Teste sokáig Tébében nyugodott, 357-ben vitték Konstantinápolyba.

Október 23.

Kapisztrán Szent János áldozópap

Giovanni de Capestrano 1386. június 24-én született a dél-itáliai Capestranóban. Jogot tanult, nagy karrier állt előtte. Perugiában volt bíró volt, ragyogó állása birtokában eljegyzett egy nápolyi grófi családból való leányt, ám ekkor fordulat következett be az életében. A Perugia és Malatesta közti háborúban elfogták és börtönbe vetették. Megkísérelte a szökést, de ismét elfogták; ekkor változott meg a lelke úgy, hogy később a megtérését látta benne. Teljesen szakított a világgal, felbontotta az eljegyzést, s 1416-ban belépett a ferences rendbe, mégpedig az akkor újonnan induló obszervánsok közé. Minden tehetségét és erejét Krisztus ügyének és a ferences rend megújításának szentelte. Ezekben az évtizedekben ugyanis komoly küzdelem folyt azért, hogy a ferences rendnek legalább egy része a Szent Ferenc által adott szigorú regula szellemében éljen, és el ne veszítse minden hitelét az Egyház és a hívők előtt. János először személy szerint élte az ősi ferences életformát, majd törvényhozója lett az obszerváns irányzatnak. IV. Jenő pápával ő alkotta meg az obszerváns szabályzatot, és mindent megtett annak érdekében, hogy egész Európában meghonosítsa. Ahol csak

megfordult, megreformálta a kolostorokat vagy új közösségeket alapított, amelyek aztán az obszerváns szellemben éltek. S éppen ez az obszerváns mozgalom volt az, amely a hívők körében feléledő vallásos érdeklődést újra az Egyház hatáskörébe tudta vonni. Kapisztrán János hívta újra életre a vándorprédikátorságot; ő és rendtársa, Sienai Szent Bernardin voltak a legeredményesebb missziós népszónokok. Kapisztrán János negyven éven át prédikált. Prédikációinak idegen nyelvterületeken is nagy hatása volt, noha beszédeit fordítani kellett, mert csak olaszul és latinul tudott. Itálián kívül bejárta Németországot, Morvaországot, Ausztriát, Lengyelországot és hazánkat is, népmissziókat tartva. Prédikációi egy része írásban ránk maradt, részben a hallgatók feljegyzéseiben, részben tőle magától. Mindig a keresztény dogmatika lényeges témáiról beszélt, amelyek körül annyi zűrzavar volt a lelkekben. Stílusa egyszerű, de képekben nagyon gazdag. Csodálatra méltó, hogy vándorprédikátor élete során honnan volt ideje az íráshoz. Közben levelezett is, és e levelekből hétszáz meg is maradt. Egy nürnbergi polgár feljegyezte a szent napirendjét: „Hajnal előtt kel. Elmondja a matutinumot, a laudest, a primát és a terciát, ezután miséznek. Ennek végeztével latinul beszédet intéz a néphez. Utána a tolmács, amennyire képes, lefordítja a népnek, amit mondott. A beszéd végeztével visszatér rendjének kolostorába. A szexta és a nóna elvégzése után beteget látogat. [...] Ezután ebédel. Végül fogadja azok látogatását, akik hozzá jönnek. Ezután elmondja a vesperást, és visszatér a betegekhez, ezeknél marad késő estig. Végül a kompletórium és más kedves imádságai elvégzése után nyugalomra tér. Nyugalma rendkívül rövid, mivel az álomra csak kevés időt szán. A Szentírás könyveinek tanulmányozására még szakít egy kis időt.” Életrajzírói szerint gyalog és mezítláb tette meg hosszú útjait. Ha aludt, ágya a puszta föld, vánkosa egy kő vagy egy darab fa volt. Három-négy órát aludt mindössze. Napjában csak egyszer étkezett, s akkor is oly keveset, mint egy gyermek. Húst harminchat éven át nem vett magához. Állandóan vezeklőövet viselt, s még pápai nuncius korában is térden állva szolgálta ki testvéreit. Valóban, Kapisztrán János pápai tanácsadó és pápai legátus is volt. A magyar rendek először 1452-ben hívták Magyarországra, hogy hirdesse Isten ígését. Mikor Kapisztrán a frankfurti birodalmi gyűlésen Magyarország megsegítéséért küzdött, ígéretet tett, hogy személyesen is eljön hozzá. Ekkor kezdte hangoztatni felismerését, hogy Magyarország megsegítésén múlik Európa és a kereszténység jövője a török veszedelem miatt. Írt a burgundi fejedelemnek, a pápának és a császárnak, hogy késztessek összefogásra az uralkodókat. Ő maga pedig elindult Magyarország felé. 1455 májusában a Zala megyei Lendva közelében lépte át a határt, és július elsején érkezett Győrbe, az országgyűlésre. Itt kapta kézhez az új pápa, III. Kallixtusz levelét, amelyben megbízta, hogy hirdesse meg a török elleni kereszties hadjáratot. Ebben igazi támogatást csak a magyar néptől és a szent életű Hunyadi Jánostól kapott. A következő év júliusában, mikor már nyilvánvaló volt, hogy a szultán Nándorfehérvár felé közeledik, 60 ezres sereg gyűlt össze. Valamennyi katona Kapisztrán János gyűjtő szava és hite hatására indult hadba. A két Jánost, Hunyadi János és Kapisztrán János barátság kötötte össze, hadi téren Hunyadi műve, lelkileg Kapisztráné a nagy nándorfehérvári diadal (1456. július 21–22.), melynek emlékére III. Kallixtusz elrendelte a déli harangszót és Urunk színeváltozásának ünnepét. II. Mohamed Európa elleni nagy támadása a nándorfehérvári csata után összeomlott, Magyarországról is

jó hetven évig távol maradt ezt követően a török. Mindkét hőst, Kapsztrán Jánost és Hunyadi Jánost is a harcterek járványa, a pestis vitte halálba még a győzelem évében.

Kapsztrán Szent János 1456. október 23-án halt meg az újlaki kolostorban. Itt is temették el. Sírhelyét 1717-ben feldúlták, testének nyoma vesztett.

Tisztelt Rendtársak! Várjuk a továbbiakban is ötletadó gondolataitokat a hírlevél színesebbé tétele érdekében.

Rendtársi üdvözlettel, vitéz Balog Barna törzskapitány